

Лукаш Т.О.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

У дослідженні традиційних надбань українського народу особливо важлива роль належить декоративно-прикладній творчості.

Декоративно-прикладна творчість, як пласт матеріальної культури, через різноманітні технології виготовлення та оздоблення матеріалів (деревина, тканина, метал та інші) розкриває історичний досвід народу. Всі матеріали відкриті В. В. Хвойкою трипільської культури свідчать про чудові витвори людства.

Значний внесок у розробку технологій цього виду творчості належить вітчизняним ученим. Особливо необхідно відзначити Є. Антоновича, В. Горленка, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кару-Васильєву, В. Радкевич [4], Л. Оршанського [3], М. Селівачова, М. Станкевича, В. Титаренко, Ю. Срібну, Д. Тхоржевського, В. Ханка та ін.

На усіх етапах розвитку людського суспільства декоративно-прикладна творчість, народні ремесла відображали історичні, природні, географічні особливості районів їх побутування, характер господарської діяльності людини та культурні вимоги народу.

Навчальні дисципліни, які вивчаються студентами, дають базисне підґрунтя, збагачують досвід, забезпечують методичні засоби, прийоми та умови виготовлення виробів різними технологіями, створюють умови для професійного становлення майбутнього учителя технологічної освіти.

На кафедрі теорії і методики технологічної освіти факультету технологій та дизайну опановують різні види декоративно-прикладної творчості, зокрема різьблення, писанкарство, полтавську та традиційну вишивку, гончарство, бісероплетіння тощо.

Дослідники виділяють більше 300 видів декоративно-прикладної творчості. Одним із найдавніших видів декоративно-прикладної творчості вважають художню обробку деревини. До численних технік художнього деревообробництва належать теслярство, столярство, бондарство, точіння, довбання, вирізування, різьблення (виїмчасте, контурне, рельєфне, інкрустація, розпис, випалювання та ін.).

Надзвичайно повну типологію виробів із деревини подає Є. А. Антонович: це архітектурне оздоблення (сволоки, лиштви, вікон, стовпи); хатне обладнання та меблі (лави, мисники, скрині, колиски), посуд, начиння (миски, таці, коряки, ложки, діжки); знаряддя праці (гребні, веретена, рублі); транспортні засоби (вози, мажари); культові предмети (ікони, свічники); музичні народні інструменти (бандура, ліра, сопілка); прикраси (намисто, палиці, люльки); дитячі іграшки (свищики, візочки, мороки) [1].

Таким чином, для виготовлення різноманітних виробів з деревини майстрами, а також учнями закладів загальної середньої освіти на уроках трудового навчання у 5-9 класах і уроках технології у 10-11 класах використовують різноманітні матеріали та їх оздоблення.

Одним із найдавніших і найпоширеніших видів декоративно-прикладної творчості є українська народна вишивка. Виконання узорів на шкірі, тканині за допомогою голки і нитки відоме людству дуже давно.

«Всесвітньо відомі золота пектораль з Товстої могили (IV ст. до н. е.), чаша з Гайманої могили, срібна ваза з кургану Чортомлик (IV ст. до н. е.), що є унікальними мистецькими творами, – зазначає доктор мистецтвознавства Т. В. Кара-Васильєва, – містять сюжети, які дають змогу побачити різні форми чоловічого та жіночого одягу, а головне – його пишне декоративне оздоблення золотими нитками аплікаціями з кольорової шкіри, декоративними швами [2].

Автори-дослідники детально описують 82 технік ручного вишивання (Гасюк О., Степан М.), 155 технік (Кулинич-Стахурська О.),

більше 100 технік рушникових заповнень (Титаренко В.) [5]. Класифікація технік, які наводять В. Радкевич і Г. Пащенко включає: початкові шви (уперед голкою, стебловий, тамбурний, петельний); техніки прозоро-рахункової групи (мережки, ляхівка, прутик, шабак та ін.); поверхнево-нашивні нерахункові техніки (різні види гладі, змережування, пухлики, зубцювання, рушникові шви).

Надзвичайно цінними з художньої точки зору є вироби (чоловічі та жіночі сорочки, рушники, скатертини та ін.) у яких поєднано різна кількість вишивальних технік. Зустрічаються вироби, які містять більше 15 технік вишивання.

Велику кількість таких вишуканих робіт можна було бачити у холі Полтавського педагогічного університету про проведенні Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості, яка присвячена 110-річниці з дня народження майстра народного мистецтва Олександри Великодної» 23 квітня 2024 р. У містечку майстрів презентували творчі роботи Всеукраїнського центру вишивки та килимарства із Решетилівки, творчі роботи студентів та викладачів факультету технологій та дизайну педуніверситету, творчі роботи Решетилівської майстерні «Соломія», творчі роботи та майстер-класи Олени Коршунової та Наталії Роми, докторки філософії Наталії Свиридюк. Учасники конференції переглянули творчу спадщину майстрині народного мистецтва Олександри Великодної із фондів Полтавського краєзнавчого музею імені В. Г. Кричевського.

Таким чином, для успішного опанування різних технологій декоративно-прикладної творчості на кафедрі теорії і методики технологічної освіти педагогічного університету створені всі необхідні умови, крім проведення практичних робіт, відвідування музеїв, різного рівня виставок, використання мультимедійних засобів і проведення майстер-класів з майстрами народної творчості України.